

foras: alteram i. e. in infernum: filios i. e. virtutes quod faciebat in die: in nocte rubeat: Ingressus in templum i. e. quia die dominico intravit in templum: querebant eum perdere: ostendit novem servos qui non negati sunt in ministris suis: homo quidam i. e. Deus Pater: plantavit vineam i. e. Judæos: colones id sunt legislatores: ipse peregre fuit i. e. omnes dimisit in libertate arbitrii sui: primum servum i. e. Isaiam: secundum i. e. Jeremiam: tertium i. e. Dabel: extra vineam i. e. extra Jerusalem: quid faciet Dominus vineæ: venit & perdidit i. e. malus mala conquassabitur i. e. cruce conteret voluntates ejus: comminuit illum i. e. in vindicta crucis: Gens in gentem i. e. genti in Romanos: regnum in regno i. e. alii adversus Romanos: terrores i. e. quadrigæ in aere audiebantur: signa erunt: ut fuit supra Jerusalem: stella cum gladio igneo, contingunt in testimonio i. e. de Judæis ad gentes: ergo do vobis eos & sapientiam in Moyfi dicitur ostendit tibi Deus sapientiam.

Capillus de capite non peribit i. e. mortalitate: Jerusalem calcabitur i. e. idola adorabitur in ea, donec implentur tempora gentium i. e. Judæos convertos in finem mundi: signa in sole i. e. ad litteram: sonus maris i. e. factum est mare sodomiticum: pisces suos in terra jacet: venientem in nubibus cæli i. e. in Prophetis & Apostolis: ficulnea & arbæ i. e. synagoga & homines. In die doctus in templum i. e. laboravit cum Judæis: in nocte, in monte Oliveti i. e. requiebat cum gentibus.

Homo an fora aqua portans i. e. Moyfi & Johannes Baptista: domus cœnacula i. e. Ecclesia, stratum i. e. fidem Trinitatis, donec impleatur regnū Dei i. e. ministerium magnum: duo calices unum cum aqua, alterum cū vino i. e. cum mixtione aquæ & vini in calice, vinum unum cum aqua ostendit passionem per baptismum. Nunquid aliquid defecit vobis, quando fiebat cum illis in carne i. e. præcipiebat illis non habere curam sæculi: dum autem ab illis se separat habere unicam fidem: emat gladium i. e. legem: duo gladii, id sunt duas leges.

Filius hominis sedens ad dextris virtutis: ut dixit Dominus Domino meo & reliqua: In veste alba remisit eum ad Pilatum i. e. in fide Trinitatis: venit ad gentes ad plebem Israel: facti sunt amici i. e. eterque populus ad fidem Christi. Herodes significat populum gentium: Pilatus Judæos. Leviathan densi seduna Barrabam filius diaboli dicitur: flete super vos i. e. super gentem vestram: tunc incipient dicere i. e. plebis Israel: dicite montibus i. e. Patriarchis collibus i. e. Prophetis: dimitte illis i. e. bibant sanguinem quem effunderint, ut fiant vasa misericordie quæ sunt vasa iræ: nescitur quid faciunt & si scirent Dominum majestatis nunquam crucifixissent: quia per ignorantiam fecerunt: hodie mecum eris in paradiso i. e. qui sequitur Christo tenebras non habet sed lumen vitæ.

Joseph i. e. populus Israel, aromata & unguenta i. e. fides spes caritas: una sabbati i. e. Evangelium quod lucecit per noctem veteris Testamenti: mulieres primis resurrectionem viderunt: Aptum fuit ut per ipsas prius salus curetur: risset per quas prius aucurrebat mors: & ecce duo viri steterunt in Mathæo primo angelus, in Marco adolescens in Joanne duo angeli in Luca duo viri dicuntur i. e. multa itinera mulierum & diversa sunt visiones vel in unum: iterum & una visio & dissimiles sunt narrationes Evangelistarum.

Linteamina sola posita, ostendunt quod non indigent corpora vestimenta post resurrectionem sicut mirans i. e. quod derelinquitur vestimenta: duo ex illis ibant, ostendit gentes quia sic ostensus est illis qui foris erant, sicut his qui intus erant: castellum i. e. mandum.

Jerusalem i. e. cœlestis stadium i. e. octava pars de milliaro: stadia 12. ostendit numerum dierum in quibus factus est mundus. Nomen castelli Emaus, & ipse finxit se longius ire: i. e. ad gentes & cognoverunt in fractione panis, & non cognoverunt eum in prædicationem audire. Evanuit ab oculis eorum: ostendit quod non possumus tardare in theoria, & longius fuit ab eis, quando non cognoverunt i. e. quia longius possumus manere in actuali vita: cum aperiret nobis scripturas: pax vobis: nunc eos congregat in unam pacem: quare non uno loco surrexit & ascendit? quia honor descendit Jerusalem ad gentes. Dominus hic implevit quod ipse dixit orate pro sequentibus dimisit.

Explicit Lucas.

INCIPIT EXPOSITIO
IN EVANGELIUM
SECUNDUM JOANNEM.

IN principio erat verbum, id est quia omnia in ipso inchoantur & finiuntur. Verbum patris filius apud Deum: quia filius apud patrem semper est, Deus erat verbum, id est Deus erat filius: hoc erat in principio apud Deum: omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil: hæc idola: quod est, in eo vita erat, hoc est quia illi omnia antequam fiant vivant: vita erat lux hominum, lux & vita Christus est: in tenebris lucet i. e. in populo Judæorum per legem & Prophetas: Judæi cum non cognoverunt: erat lux vera quæ inluminat omnem hominem & reliqua: lux vera inluminat nascendo, nutriendo, vivendo, & per gratiam baptismi Spiritus sancti, inluminat scientiam in mundum venit, mundum non cognovit, id est populus Judæorum: pars aliena, pars aliqua cognovit eum: in sua venit: in sua gente secundum carnem: sui eum non receperunt: quique eum receperunt, dedit potestatem filios Dei fieri: per fidem ex eo nati sunt per renovationem baptismi: & gratiam Spiritus sancti.

Verbum caro factum est & habitavit in nobis, id est per assumptionem carnis: vidimus gloriam ejus, id est, per transfigurationem, & resurrectionem illius: post me venit, ostendit, secundum carnem nativitatem: ante me factus est: id est per ipsum facta sunt omnia: & quia prior me erat, & de plenitudine ejus nos omnes accepimus: Nascendo, nutriendo, vivendo, gratiam pro gratia. Veteri testamenti gratia novi Testamenti: Item per fidem & caritatem: per litteram legis vel prophetiam: tres modi per gratiam baptismi gratiam æternam, filius qui est in sinu patris, id est in corde vel in secreto: confessus est, Johannis non esse Christum.

Non negavit, se Præcursorem esse Christi, aliter ostendit novum Testamentum & ego nesciebam eum, ostendit Johannes non scire per baptismum Christi redemptionem esse mundum, nam sciebat eum filium Dei esse & natum in carne.

Rabi ubi habitas? id est in qua doctrina? commoveris: sive docere: venite, discite doctrinam meam qui omni vult venire ad se, apud eum manserunt die illo, ostendit novum Testamentum sive vitam præsentem: hora decima significat vespere mundi: in crastinum voluit exire in Galilæam, id est post resurrectionem suam ad gentes sub fide, id est sub legis littera vel synagoga: cœlos apertos, id est generi humano, angelos ascendentes & descendentes, id est in ministerium Christi: die tertio nuptiæ factæ sunt, id est tertia lex, nuptias copulatio Ecclesiæ cum Christo intelligitur: Maria Jesu in nuptias, ostendit synagogam: Jesus & discipuli ejus, figura Ecclesiæ, deficiente vino, id est defectio litteræ legis.

Nondum venit hora mea, id est nondum venit tempus passionis Christi lex hidriæ, lex ætates, in vinum Christus. Architrachus Johannes ostendit, quod ante bibit Johannes passionem quam Christus: aqua vinum factum, ostendit renationem & vetus Testamentum in novum: Aliter per aquam baptismum Johannis per vinum passio Christi, item per vinum sanguis Christi ut ipse ait, sanguis ejus verus potus est, bonum vinum servare, ostendit mysterium: mysteria veteris Testamenti per boves vendentes doctores ostendit, qui dona sacra vendunt, per oves homines simpliciter ostendit, flagellum de resticulis i. e. vindicta pro variis peccatis unde ejiuntur, de Ecclesia: Jesus non crederet se ipsum illis i. e. pro parte carnis Nichodimus nocte venit ad illum, per noctem ostendit litteram legis: sive ignorantiam cordis ut inlustraretur à lumine, scientiæ Dei: scimus quod à Deo venisti, ostendit eos qui receperunt Christum per fidem, caro nascitur ex carne & sanguine, ut vivat corporaliter in mundo, iterum renascitur anima ineffabiliter & Spiritu sancto ut vivat in æternum.

Spiritus ubi vult spirat i. e. quem vult inluminat, sicut dicit Apostolus qui enim adhæret Christo unus spiritus est: Vocem meam audis, ostendunt inluminacionem auris cordis

unde Propheta ait, audiam quid loquatur in me Dominus, Deus: quod scimus loquimur, quod vidimus testatur, quod dicimus scimus, ostendit per modos locutionis sive tota Trinitas, vel Christus cum Apostolis & Prophetis: testatur i. e. testimonium damus: testimoniorum nostrorum non accipitis, id est prædicationem nostram non creditis: Christus de cælo descendit assumendo carnem.

Nemo ascendit ad cælum, nisi Christus cum arbore i. e. Ecclesia: sicut exaltatus serpens in deserto: & Christus exaltatus est in libano crucis: sicut illi percussit à serpentibus: ita per visum serpentis ærei liberabuntur: ita & homo percussus à diabolo qui credit passionem Christi liberabitur: Venit in terram Judæam, in terram confessionis in Enon, id est nomen loci ubi immolaverunt filios & filias suas dæmoniis, unde accepit vocem gehenna: juxta Salim quæ interpretatur pacis quam vocaverunt iebus unde acceperunt nomen Iebusei: nondum enim erat Johannes in carcere ostendit quia nondum erat consummatio legis litteræ: illum oportet crescere me autem minui: qui putabatur esse Propheta, inventus est Christus & qui putabatur esse Christus inventus est Propheta: quod vidi & audivi secundum divinitatem: hoc testificatur: secundum divinitatem testimonium ejus nemo accepit: hic totum pro parte ponitur: item credite quia Deus verax est.

Oportebat eum transire per Samariam, ostendit sicut prædicavit Judæis, prædicare & gentibus: prædium i. e. agrum, fons ad fluendum puteus ad potandum: fatigatus Jesus ex itinere: ostendit veniendum per incarnationem super historiam legis litteræ, per horam sextam fidem Samaritanorum intelligitur qui erant ferventes: mulier i. e. synagoga: haurire aquam discere historiam legis litteræ: petit Jesus bibere i. e. petere fidem mulieris puteus altus i. e. altitudo mysterii legis: fons aquæ salientis ad vitam æternam i. e. prædicatio Evangelii ebulliente ex ore Apostolorum sive credentium: quinque viros, ostendit quinque libros Moyfi, & hunc quidem habes est tuus ostendit librum Josue: reliquid hydriam suam i. e. pristinam conversationem: abiit in civitatem: ostendit primitivum Ecclesiam quasi ad gentes sive ad populum: levate oculos vestros i. e. oculos fidei: albas melleis i. e. corda fidelium: qui feminaverunt i. e. Prophetas qui metunt sunt Apostoli: Mansit apud eos duos dies i. e. post duo testamenta tradita Judæis: abiit in Galilæam i. e. ad gentes: hic aliter qui mortui sunt corporaliter, in futuro audiunt vocem ejus & resuscitantur: sicut habet in se vitam ita & filius: quod dicitur dedit filio hoc est pro parte carnis: qui bona fecerunt in resurrectione vitæ hoc est qui seipsum judicat resurgit & aliter qui mortui sunt in peccatis, per conversionem fidei vivunt ad vitam, ipsi resurgunt ad iudicium, qui hic male egerunt: quod dicit non facio à me quicquam, ostendit pro parte corporis: sicut audio & iudico: iudicium meum iustum est, non quero voluntatem meam, sed qui misit me patris, hic voluntatem suam posuit, pro membris.

Si testimonium perhibeo de me testimonium meum non est verum: sicut ait Salomon, lauda te alienus non os tuum: neque vocem ejus audiunt unquam, ostendit infideles qui prædicationem ejus non receperunt ascendit in montem cum discipulis suis i. e. ad altiore vitam ascendere temptans Philipum i. e. ad probandum non ad pendendum: quinque panes, quinque libri Moyfi: per ordinationem, intelligitur asperitas legis litteræ: fœnum multum, perfectio populi ostendit: nunquid pereat de reliquis i. e. nolite mittere doctrinam ubi non ædificat: ascendit solus in montem i. e. ad patrem, descendunt discipuli ad mare, hoc est ad gentes: ascenderunt in navem i. e. in Ecclesiam tenebræ factæ sunt i. e. vespertine mundo aut impetum persecutionis post ascensionem Christi: remigantes i. e. confugientes ad Christum.

Jesum ambulante super mare i. e. calcantem vitia mundi: turbas ascendentes in navem querentes Jesum, ostendit ut omnes cum proprio labore requirunt Christum: manu dicitur apud Hebræos unde accepit nomen manna apud Latinos hoc est panis vivus sive corpus Christi transfigurationem mysterio, tribus modis suscitatur homo i. e. de infidelitate ad fidem, de peccato ad penitentiam, in novissimo die corporaliter, in resurrectionem: ego vivo propter patrem, ostendunt secundum divinitatem: scenopægia i. e. fictio tabernaculorum: vos ascenditis ad diem festum, ego non ascendo: Vos quibus mundum delectatur ego non ascendam quia non

sum de mundo, die festo mediantem.

Ascendit Jesus Jerusalem, maxime incendente zelo Judæorum: mea doctrina non est mea, est mea quomodo non mea: mea est quæ ex ore meo eis procedit: non est mea quia quæ ad patrem audivi: hæc loquor vobis, aliter secundum carnem mea est sed secundum divinitatem non est mea, unum opus feci & omnes miramini totum hominem sanum feci in sabbatho, hoc est totum genus humanum, in novo Testamento: nolite iudicare secundum faciem i. e. personam hominis nolite accipere: nescitis unde sum i. e. secundum carnem.

Adhuc modicum vobiscum sum, ostendit usque in passionem: quæretis me & non invenietis i. e. corporaliter & ubi ego sum vos non potestis venire i. e. per incredulitatem nisi per fidem: in novissimo autem die festivitatis i. e. per acta festivitatis Judæorum: qui sicut veniat & bibat i. e. qui sicut verbum Dei veniat & bibat doctrinam Evangelii: flumina de ventre i. e. doctrina de corde: fluent aquæ vivæ i. e. prædicatio Evangelii quæ donat perpetuam vitam: quia Jesus nondum erat honorificatus, ostendit honorificationem passionis & resurrectionis: reversi sunt unusquisque in domum suam i. e. in malitiam suam.

Mulier in adulterio deprehensa, ostendit synagogam quæ adulteravit legem Moyfi secuta est traditionem paternarum: sive Ecclesiam ex gentibus quæ relinquit Deum fornicata est cum dæmonibus: quia adducunt eam in medio, ostendit Judæos quia accusatores sunt Ecclesiæ Christi: Moyse mandavit lapidare tu quid dicis? temptantes eum pro duabus causis, si dixisset lapidare dixissent illi non facit ille quod docet remittite ad nos, si dixisset non lapidari dixissent contradictor legis est: Jesus inclinans se deorsum i. e. de sedibus paternis in mundum ad redimenda peccata generis humani, digito scribebat in terra: ostendit peccata eorum crevit te se ut erigeret eos qui incedebant in peccatis: iterum inclinans se, scribebat in terra, ostendit remissa peccata mulieris: remansit solus Jesus cum muliere in domo i. e. cum Ecclesia in mundo: qui sequitur me non ambulat in tenebris, ostendit non tantum gressus pedum sed affectum cordis: non in tenebris i. e. ignorantie, neque in tenebris peccatorum: sed habebit lumen vitæ i. e. lumen scientiæ & lumen perpetuum multa habeo de vobis loqui & iudicare, ostendit quia si crederetis multa vos docebo: estis non crederetis, multa loqui ad excusationem vestram.

Ille ab initio homicida erat: quia semetipsum interfecit superbiendo: aliter primum hominem quem Deus immortallem condidit & ipsum fecit mortalem, & per ejus suggestionem occisus est Abel: quis ex vobis arguet me de peccato? qui ex Deo est verba Dei audit i. e. qui intelligit & facit: Samaritanus es & dæmonium habes, hic quod non fuit nec habere & quod erat tacendo consensit: ego gloriam meam non quero, est qui quærit & iudicat: Deus Pater; non quero sicut simulatores faciunt & injuste iudicant: Abraham pater vester exultavit ut videret diem meum: vidit & gavius est i. e. vidit fidem in spiritu & vidit illum in persona angelorum: tres vidit, quasi unum salutavit ubi dixit divertite domini mei ad domum servi vestri si inveni gratiam in oculis tuis: amen amen dico vobis est amen geminatus intellectus, vere sive fideliter: adnuntians novum & vetus Testamentum: ante Abraham ego sum: de divinitate locus est: tulerunt lapides ut jacerent in eum i. e. lapidea corda habentes: abscondit Jesus, ostendit se abscondit à cordibus eorum se, exivit de templo i. e. de populo Judæorum Jesus transiit per medium eorum i. e. abiit ad gentes.

Vidit hominem cæcum à nativitate, cæcus humanum genus significatur: Neque hic peccavit neque parentes ejus, ut intelligas hoc quod dixit neque peccavit: Adam primus creatus ad videndum malum clausos habuit oculos, cum transgressus fuit mandatum Dei: apertos oculos tenuit ad malum & clausit ad bonum: quid igitur parentes nisi genus humanum, & instigatores vitiorum aut ipsa vitia significatur: me oportet operari i. e. predicare: donec dies est i. e. dum sum in mundo: venit nox i. e. persecutio Apostolorum sive persecutio antichristi: nox quando nemo potest operari i. e. post uniuscujusque exitum: exiit in terram i. e. incarnationem Christi.

Lutum fecit limivis oculos meos: ostendit sicut primum hominem de limo terræ formavit ita per eumdem genus luti reformavit genus humanum: Vade & lava ad natatoria Siloe,